Kopra Kaisa

30.10.2023

Epävirallinen televiestintäministerien kokous 23.-24.10.2023

Kokous

Epävirallinen televiestintäministerien kokous 23.-24.10.2023

Televiestintäministerien epävirallisessa kokouksessa 23.-24.10.2023 Leónissa Espanjassa käytiin kolme politiikkakeskustelua. Aiheina olivat digitaalisten oikeuksien toimeenpano, tulevaisuuden televiestinnän politiikkatoimet ja EU:n digitaalisen vuosikymmenen tavoitteet.

Televiestintäministerit keskustelivat digitaalisista oikeuksista murrosteknologioiden kehitystä vasten. Samassa yhteydessä annettiin jäsenmaiden, mukaan lukien Suomi, yhteisjulistus neuroteknologioista. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostettiin yhtäläisiä ihmisoikeuksia online ja offline, oikean tasapainon löytämistä murrosteknologioiden sääntelyn ja innovointien mahdollistamisen välillä sekä kansainvälisten kumppanuuksien tärkeyttä Euroopan arvopohjaisen lähestymistavan edistämiseksi globaalisti.

Toisessa politiikkakeskustelussa pohdittiin nopean teknologisen muutoksen vaikutuksia sähköisen viestinnän sääntelyyn ja verkkoinvestointien tarpeeseen. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa tuettiin yhtenäistä EU-tason lähestymistapaa digitaalisen infrastruktuurin, mukaan lukien merikaapeleiden, vahvistamiseen ja tunnistettiin tarve markkinapohjaisille lisäinvestoinneille. Lainsäädäntötyössä painotettiin loppukäyttäjälähtöisyyttä ja olemassa olevan sääntelyn toimeenpanoa. Taajuuspolitiikassa jäsenvaltiot korostivat kansallista toimivaltaa. Komissio tulee antamaan televiestintämarkkinoiden kehittämistarpeista valkoisen kirjan ja merikaapeleista suosituksen.

Kolmannessa politiikkakeskustelussa televiestintäministerit kertoivat kansallisesta edistymisestään digitaalisen vuosikymmenen tavoitteiden saavuttamisessa. Ensimmäinen Unionin tilaa koskeva raportti oli julkaistu syyskyyn lopussa ja osa jäsenmaista, kuten Suomi, oli jo valmistellut myös kansallisen tiekarttansa. Jäsenvaltiot korostivat muun muassa digitaalisten taitojen ja osaamisen keskeisyyttä sekä kansalaisten sähköistä asiointia helpottavia identiteetti- ja lompakkoratkaisuja.

Murrosteknologioiden vaikutukset digitaalisten oikeuksien toimeenpanoon

Komissaari **Breton** korosti alustuspuheenvuorossaan digipalvelusäädöksen (DSA) toimeenpanon merkitystä ja sen tarjoaman työkalupakin hyödyntämistä kansallisesti ja EU-tasolla. Komissio on kirjoittanut Hamasin terrori-iskun jälkeisestä sosiaalisen median sisältämästä laittomasta sisällöstä isoimmille alustoille. Kansalaisten suojelemiseksi disinformaatiolta tarvitaan myös jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä digitaalisten palveluiden komiteassa ja kansalliset digitaalisten palveluiden koordinaattorit olisi nimitettävä.

Breton painotti EU:n laaja-alaista lainsäädäntö- ja politiikkatoimien kehystä hyvänä lähtökohtana digitaalisten oikeuksien toimeenpanemisessa (sisältäen mm. yleinen tietosuoja-asetus, datasäädös, tekoälysäädös, deklaraatio digitaalisista oikeuksista ja tiedonanto virtuaalimaailmoista). Ihmisoikeuksien pitää heijastua kaikissa EU:n aloitteissa ja standardeissa. Huomion tulee kiinnittyä myös turvallisen teknologian kehittämiseen EU:ssa. Komissio on identifioinut erityisesti neljä kriittistä teknologian aluetta, jotka vaativat koordinoitua eurooppalaista lähestymistapaa: puolijohde-, AI-, kvantti- ja bioteknologiat. Yhteistyö kansainvälisten kumppanien kanssa on tarpeen ja EU:n tulee olla aloitteen tekijä, kuten DSA:ssa, ja johtaja standardoinnissa, kuten tekoälyasetuksessa.

Jäsenvaltioiden puheenvuorossa korostettiin tasapainon hakemista innovaatioiden mahdollistamisen ja turvallisuutta korostavan lähestymistavan välillä (*excellence* vs. *trust*). Murrosteknologioiden kehittymiseen tulee vastata oikea-alaisesti huomioiden erityisesti tekoälyteknologioiden nopea kehitys tai kvanttiteknologioiden vaikutus salaustekniikkoihin. Myös murrosteknologioiden tutkimus- ja testausyhteistyötä EU-tasolla tulisi kehittää.

Useissa puheenvuoroissa painotettiin, että ihmiskeskeinen lähestymistapa on sisään rakennettu EU:n lainsäädäntökehykseen, joka nyt pitää toimeenpanna huolellisesti, myös Euroopan kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Jäsenvaltiot korostivat, että on tärkeää laittaa ihmisoikeudet keskiöön ja ihmisoikeuksien tulee olla kaikkien murrosteknologioiden kehityksen taustalla. Ihmisoikeudet ovat samat *online* ja *offline*. Moni jäsenvaltio katsoi, että digitaalisten oikeuksien ja periaatteiden julistuksen ja EU:n digitaalisen sääntelykehyksen lisäksi ei tarvita lisätoimenpiteitä: olisi varottava ylisääntelyä ja katsottava tarkkaan, missä lisäregulaatiota vaaditaan, jotta eurooppalaisten yritykset voivat ottaa johtavan roolin murrosteknologioiden kehityksessä.

Myös Suomi katsoi puheenvuorossaan EU:lla olevan kattava lainsäädäntökehys, joka perustuu ihmiskeskeisyyteen ja luo luottamusta sisämarkkinoilla. Luottamuksen rakentamisen lisäksi Suomi korosti tarvetta hakea skaalaetuja sisämarkkinoilta ja teknologiajohtajuutta digitaalisen kasvun aikaansaamiseksi erityisesti 5G ja 6G teknologioissa sekä kvantti- ja tekoälyteknologioissa. Myös kansainvälisten digitaalisten kumppanuuksien merkitystä korostettiin.

Jäsenvaltiot painottivat kansainvälisten kumppanuuksien tärkeyttä EU:n digikumppanuuksien ja kauppa- ja teknologianeuvostojen muodossa. Lisäksi korostettiin globaalin lähestymistavan hakemista kansainvälisissä järjestöissä, kuten YK, G7/G20 tai OECD. EU:n lähestymistavasta toivottiin globaalia normia. Myös kumppanuuksien hakeminen kehittyvien talouksien kanssa on tärkeää. Erityisesti tekoälyteknologioiden nopean kehityksen katsottiin vaativan kansainvälistä yhteistyötä, sillä vaarana voisi olla liukuminen kohti autoritaarista lähestymistapaa teknologian hyödyntämisessä. OECD käytti kokouksessa puheenvuoron ja muistutti järjestön hyväksyneen ensimmäiset tekoälysuositukset jo vuonna 2019. Myös kvanttiteknologioat ovat vahvasti järjestön agendalla. OECD:n puitteissa on perustettu *Global Forum on Technology*, missä kehitetään ihmiskeskeistä lähestymistapaa murrosteknologioiden käyttöönottoon ja hallintaan.

Myös globaalien digitaalisten markkinoiden kehitystä täytyy ohjata ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä tasapuolisten kilpailuedellytysten varmistaminen. Huolena nousi esiin, kuinka murrosteknologiat voivat myös lisätä digitaalisia kuiluja, esimerkiksi johtuen kyvykkyyksistä käyttöönottaa tekoälyä. Jäsenvaltiot painottivat *leave no one behind* –periaatetta. Nuorten ja lasten suojelu sekä digitaalisten taitojen vahvistaminen nousivat myös useissa puheenvuoroissa esille. Komission esittämiä kriittisten teknologioiden riskinhallintatoimenpiteitä ja kyseisiin teknologioihin kohdistuvia investointeja tuettiin myös Euroopan strategisen autonomian edistämiseksi. On tärkeää tehdä yhteistyötä akatemian ja yritysten kanssa suosituksen toimeenpanemiseksi.

Jäsenvaltiot kiittivät puheenjohtajamaa Espanjaa aloitteellisuudesta neuroteknologioiden esille nostamiseksi EU:n agendalle. Lähes kaikki jäsenvaltiot allekirjoittivat, mukaan lukien Suomi, Leónin julistuksen ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta neuroteknologioihin, jossa korostettiin muun muassa tutkimus- ja kehitystyötä ihmisoikeuspohjaisesti, julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä sekä neuroteknologioiden avulla kerätyn datan hallinnan kysymyksiä.

Televiestinnän tulevaisuuden sääntely

Televiestintäministerien epävirallisen kokouksen toisessa politiikkakeskustelussa pohdittiin nopean teknologisen muutoksen vaikutuksia sähköisen viestinnän sääntely- ja infrainvestointien tarpeisiin ja keinoja, joilla varmistaa digitaalisen vuosikymmenen tavoitteiden saavuttaminen EU:ssa. Komissaari Breton totesi keskustelun pohjautuvan digitaalisen vuosikymmenen juuri julkaistuun raporttiin ja keväisen sähköisen viestinnän tulevaisuutta koskeneen konsultaation tuloksiin, jotka osoittavat, että tarvitaan digitaaliverkkoasetus (digital networks act) ja sitä kautta telesääntelylle uusi DNA, sillä televiestintäinfrastruktuuri on mantereen kilpailukyvyn ytimessä. On myös tärkeää saada lisäinvestointeja liikkeelle ja pääomaa televiestintäsektorille. Komissio tulee antamaan valkoisen kirjan uudesta lainsäädäntökehyksestä, jossa huomioidaan teleoperaattorien kyky toimia sisämarkkinoilla, tarkastellaan radiotaajuuspolitiikkaa, etsitään keinoja vahvistaa EU:n johtajuutta pilvipohjaisissa verkoissa ja vahvistetaan merikaapeli-infrastruktuuria. Komissio tulee tässä yhteydessä antamaan suosituksen merenalaisia kaapeleista, jossa sekä jäsenvaltioiden välisen koordinaation vahvistaminen, että rahoituskysymykset esillä.

YK:n televiestintäunionin (ITU) pääsihteeri **Bogdan-Martin** osallistui epäviralliseen ministerikokoukseen ja korosti puheenvuorossaan, että ITU ei ole enää vain televiestintäorganisaatio. Agendalla on laajasti ottaen kestävä digitaalinen siirtymä ja digitaalisen kuilun umpeen kurominen globaalisti. Bogdan-Martin kehotti EU-jäsenvaltioita hyödyntämään olemassa olevia instituutioita kuten ITU, vaikuttavuuden aikaansaamiseksi erityisesti standardeissa (mm. metaverse, AI). Bogdan-Martin muistutti myös pian lähestyvästä ITU:n kansainvälisestä radiotaajuuskonferenssista WRC ja rohkaisi EU-jäsenmaita vahvaan osallistumiseen ITU:ssa.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa tuettiin yhtenäistä EU-tason lähestymistapaa ja tunnistettiin tarve lisäinvestoinneille. Puheenvuoroissa nostettiin esille myös tarve investoida teknologiakehitykseen, kuten verkkojen pilveistäminen, ja muokata sääntelykehystä uudet verkkoteknologiat huomioivaksi sekä varmistaa sitä kautta EU:n digitaalinen suvereniteetti. Jatkokeskusteluissa on huomioitava laaja-alaisesti uudet kehityskulut televiestintäsektorilla sekä tehdä julkisen ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä. Tavoitteena on nopeat ja turvalliset verkot. Myös yhteistyötä kolmansien maiden kanssa pidettiin tärkeää ja vahvempaa koordinaatiota ITU:ssa, mitä kautta osaltaan nähtiin edistettävän kriittisen infrastruktuurin turvallisuutta ja EU:n tavoitetta pysyä kilpailukykyisenä globaalitasolla.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostettiin laaja-alaisesti EU:n digitaalisen infrastruktuurin kehittämistä. Valokuitu- ja mobiiliverkkojen lisäksi suuri osa jäsenvaltioista puhui merikaapeli-infrastruktuurin resilienssistä. Viro, Ruotsi ja Suomi nostivat kaikki puheenvuoroissaan esille Itämerellä edellisviikkoina tapahtuneet merenalaisen infrastruktuurin vauriot ja peräänkuuluttivat EU:lta koordinoituja toimia merikaapeleiden häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi. Jäsenmaat kertoivat keskinäisestä hyvästä yhteistyöstä sekä kehottivat EU:ta ottamaan tapahtumat vakavasti ja vastaamaan koordinoidusti, kuten aiemmin tehty esimerkiksi 5G verkkoturvallisuudessa. Myös monet muut jäsenvaltiot tukivat komission ehdotusta merikaapelialoitteesta, jossa huomioitaisiin sekä turvallisuus että lisäinvestointitarpeet. Merikaapeleiden ohella satelliitti-infrastruktuurin merkitys nousi esille jäsenvaltioiden puheenvuoroissa.

Maanpäällisissä verkoissa jäsenvaltiot painottivat, että ennen uusia aloitteita olisi tarpeen toimeenpanna aiemmin annetut aloitteet yhtenäisellä tavalla sekä yksinkertaistaa voimassaolevaa sääntelyä. Monissa puheenvuoroissa korostettiin markkinapohjaista lähestymistapaa verkkoinvestointeihin ja loppukäyttäjälähtöistä tulokulmaa lainsäädäntötyöhön. Investointien rahoittajaksi ei tulisi joutua kansalaiset, jotka vastaanottavat verkkosisältöjä. Muutama jäsenmaa viittasi sisällöntuottajien osallistumiseen verkkoinvestointeihin. Joissakin puheenvuoroissa nousi esille julkisen tuen tarve investoinneissa harvaanasutuilla alueilla, missä verkkojen rakentaminen ei ole liiketoiminnallisesti kannattavaa. Uusien toimijoiden markkinoille tuloa on syytä tarkastella, mutta korostettiin luotettavia laitetoimittajia 5G ja tulevissa 6G verkoissa. Markkinahäiriöitä ei pääosin tunnistettu. Joissakin puheenvuoroissa tunnistettiin kuitenkin konsolidaation tuomat skaalaedut ja sen

positiiviset vaikutukset eurooppalaisten operaattoreiden globaaliin kilpailukykyyn. Valtaosassa jäsenvaltioiden puheenvuoroja varoteltiin kuitenkin markkinoiden konsolidaation saattavan olla kilpailulle haitaksi ja nostettiin esille tarve tehokkaalle kilpailupolitiikalle. Taajuuspolitiikassa moni jäsenvaltio korosti kansallista toimivaltaa, mukaan lukien Suomi.

Jäsenvaltiot korostivat, että tulevan sääntelyn tulisi olla tietopohjaista ja kohdistua todennettuihin ongelmakohtiin. Vaikutusarviot on tehtävä ja jäsenvaltiot tulee ottaa mukaan jatkokeskusteluihin politiikkatoimenpiteistä. Tuleva puheenjohtajamaa Belgia kertoi aikovansa järjestää kaudellaan komission ja jäsenvaltioiden yhteisen keskustelun siitä, mitä toimia televiestintäsektorilla tarvitaan tulevaisuudessa. Komissio totesi yhteenvetona laajan majoriteetin jäsenmaista ymmärtävän asian tärkeyden. Telemarkkinoihin tarvitaan strateginen näkymä. Komissio antaa aiheesta ensin valkoisen kirjan, mikä mahdollistaa yhteistyön jäsenvaltioiden kanssa ja takaa sen, että digitaaliverkkojen asetuksesta tulee menestys siinä missä DSA:stakin tuli. Ei voi kuitenkaan olla tyytyväinen EU:n valokuitu- ja mobiiliverkkojen nykyiseen kattavuusasteeseen, joten ongelmia on ratkaistavaksi. Turvallisuus ja tasapuoliset kilpailuedellytykset on politiikkatoimissa taattava, ja merikaapelialoitteessa on tärkeä liikkua nopeasti eteenpäin.

Digitaalisen vuosikymmenen kansalliset tiekartat ja parhaat käytänteet

Televiestintäministerien kolmas politiikkakeskustelu Leónissa keskittyi digitaalisen vuosikymmenen tavoitteiden toimeenpanoon kansallisesti sekä parhaiden käytänteiden vaihtamiseen. Komissio kertoi syyskuun lopussa julkaistun ensimmäisen digitaalisen vuosikymmenen raportin keskittyvän tarkastelemaan, kuinka jäsenvaltioiden kesken voitaisiin tehdä enemmän yhteistyötä. Logiikka eroaa aiemmasta jäsenvaltiokohtaisesta tarkastelutavasta. Komissio totesi, että erityisesti konnektiviteettitavoitteissa ja digitaitojen kehittämisessä ollaan jäljessä. Kysymyksessä on kuitenkin vasta ensimmäinen askel. Komissio kiitti jäsenvaltioita jo toimitetuista kansallisista strategioista – moni jäsenvaltio työstää yhä omaa tiekarttaansa.

ITU:n pääsihteeri Bogdan-Martin muistutti omassa puheenvuorossaan tarpeesta kontekstualisoida keskustelu: digitaaliset yhteydet auttavat kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Kolmasosa maailman väestöä on yhä ilman pääsyä internetiin ja tämän digitaalisen kuilun umpeen kuromiseksi tarvitaan digitaalisia kumppanuuksia ja aloitteita, joita myös ITU:n puitteissa on useita.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui vahvasti digitaidot ja digitaalinen lukutaito sekä digiosaajien tarve Euroopassa. Kaikkien tulisi pysyä mukana ja hyötyä digitalisaatiosta, kuten myös ITU:n pääsihteeri puheenvuorossaan korosti. Erityisesti korostettiin naisten osallisuutta ja osuuden kasvattamista työmarkkinoilla. Jäsenvaltiot painottivat myös julkisten sähköisten palveluiden ja erityisesti sähköisen identiteetin ja lompakon käyttöönoton tärkeyttä sekä jakoivat tässä suhteessa esimerkkejä kansallisista tai alueellisista aloitteista. Myös eIDAS asetuksen nopeaa toimeenpanoa korostettiin. Monet jäsenmaat kuvasivat myös kiinteiden ja mobiiliverkkojen kansallisen kattavuuden tilannekuvaa. Osa tunnisti investointivajetta erityisesti harvaanasutuilla alueilla ja kertoi muun muassa elpymis- ja palautumisvälineestä ohjatuista investoinneista verkkoihin.

Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä sekä EU-rahoituksen oikeaa kohdentamista pidettiin tärkeänä useissa puheenvuoroissa. Erityisesti yritysten digitalisaatiossa, mutta myös julkiICT:n kehityksessä, peräänkuulutettiin uusien teknologioiden, kuten tekoäly, ja suurien tietoaineistojen ja supertietokoneiden hyödyntämistä, sekä tutkimukseen ja tutkimuslaitosyhteistyöhön panostamista. Myös kyberturvallisuus, johon NIS2 direktiivin katsottiin tuovan helpotusta, ja energiatehokkuus esimerkiksi datakeskusinvestoinneissa, puhutti jäsenvaltioita. Verkkoinfrastruktuurin ja digitalisaation vihreä kehittäminen nousi esille vain muutamissa puheenvuoroissa.

Suomi painotti puheenvuorossaan kansalaisten digitaitoja ja osaavaa työvoimaa sekä sidosryhmä- ja yritysyhteistyötä. Suomi kertoi myös digikompassissaan asettamistaan ylimääräisistä tavoitteista koskien muun muassa datan reaaliaikaista liikkumista liiketoiminnassa sekä kertoi yhtenä hyvänä käytänteenä digitaaliasioiden hoitoa poikkihallinnollisesti yhteiskunnan uudistamisen ministerityöryhmässä.

Osa jäsenvaltioista totesi digitaaliseen vuosikymmeneen kuuluvan myös tavoitteita, joita jäsenvaltiot eivät voi saavuttaa yksin, sillä ne ovat luonteeltaan rajat ylittäviä, esimerkkinä puolijohteiden tuotanto. Näissä tarvitaan EU-tason toimia. Jäsenvaltioiden kansallisten strategioiden tulisi myös olla muiden jäsenvaltioiden saatavilla, mitä kautta edistettäisiin vastavuoroista oppimista ja hyvien käytänteiden jakamista.

Suomen edustajat

Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
Osastopäällikkö Laura Eiro, Liikenne- ja viestintäministeriö
Erityisasiantuntija Kaisa Kopra, Liikenne- ja viestintäministeriö

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite